

ПОЛІКУЛЬТУРНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ В УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ: СУЧАСНИЙ СТАН

У статті здійснено аналіз стану полікультурного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах України. Висвітлено проблему інтеграції полікультурного компоненту до навчальних програм і шкільних підручників. Наголошено на невідповідності рівня підготовки майбутніх учителів вищими навчальними закладами педагогічної освіти тим вимогам, які ставить завдання полікультурного виховання школярів. Висвітлено думку про те, що прийняття базової концепції полікультурного виховання стане законодавчою основою для ефективної реалізації полікультурного виховання учнів в українській школі.

Постановка проблеми. Україна – молода поліетнічна держава, яка прагне до інтеграції в світове та європейське співтовариство. Полікультурність як внутрішнього, так і зовнішнього суспільного середовища вимагає від кожного громадянина нашої країни здатності до міжетнічної та міжкультурної комунікації та толерантного ставлення до культурних цінностей інших народів. Тому дедалі гостріше постає необхідність цілеспрямовано готувати підрастаюче покоління до життя в культурно гетерогенному й мінливому світі. Важливу роль у вирішенні цього завдання належить полікультурному вихованню учнів у школі як одній із наймасовіших соціальних інституцій сучасності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення теоретичних засад та можливостей практичної реалізації полікультурного виховання у навчально-виховному процесі школи стало одним із найактуальніших напрямків вітчизняної педагогіки наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Освітня Р. Агадуллін, В. Бойченко, Л. Голік, Л. Пуховська та ін. досліджують методологічні та теоретичні аспекти полікультурної освіти й виховання. А. Солодка проаналізувала перспективи реалізації полікультурного виховання старшокласників у процесі вивчення гуманітарних предметів, Е. Ананьян вивчила досвід полікультурного виховання в гімназіях України в другій половині ХІХ – на початку ХХ століття, В. Бойченко дослідила полікультурне виховання учнів молодших класів у навчально-виховному процесі школи. Проблема підготовки вчителя до роботи в полікультурному середовищі піднімають у своїх дослідженнях Л. Волик, Л. Воротняк, О. Дубасенюк, І. Лощенкова Н. Якса та ін.

Тож системних досліджень у царині полікультурного виховання учнів у школах здійснено недостатньо. В зв'язку з цим **метою нашої статті** є аналіз сучасного стану полікультурного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах України.

Виклад основного матеріалу. Україна – держава поліетнічна, полікультурна й поліконфесійна. Крім того, в Україні невпинно зростає кількість іммігрантів і біженців різноманітного етнічно-расового походження. Сьогодні культурне, релігійне й мовне розмаїття українського суспільства усвідомлюється невід'ємним чинником у процесі державотворення. В основу концепції державної етнополітики в Україні покладено принцип рівності прав і свобод громадян незалежно від їхнього національного (етнічного) походження, раси, віросповідання, мови. За роки незалежності в Україні було прийнято цілу низку законів, постанов та указів, які регламентують діяльність органів законодавчої та виконавчої влади в питаннях національного, поліетнічного та поліконфесійного регулювання суспільного життя. Серед них – Конституція України (1996), Декларація прав національностей України (1991), закони України "Про національні меншини в Україні" (1992), "Про освіту" (1991), "Про свободу совісті та релігійні організації" (1991), "Основи законодавства України про культуру" (1992), "Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин 1992 р." (2003) та інші.

В умовах створення правових і світоглядних засад полікультурного демократичного суспільства, економічної, культурної та освітньої інтеграції України в європейське і світове співтовариство особливою актуальністю набуває проблема виховання нового покоління, готового до ефективної міжкультурної взаємодії в нових історичних реаліях, стійкого до проявів расизму, ксенофобії й нетерпимості до людських відмінностей.

Українська педагогічна наука є спадкоємицею радянської педагогіки. Концепція інтернаціонального виховання й система виховання культури міжнаціонального спілкування, які існували в радянській педагогіці, незважаючи на все те позитивне, що вони мали на меті, не могли відповісти на виклик, зроблений вітчизняній системі освіти різкими соціально-демографічними змінами в країні, викликаними розпадом СРСР та активізацією процесів національно-культурного самовизначення в Україні. Перед вітчизняними педагогами постало складне завдання знайти той делікатний баланс між відкритістю для навколишнього світу, інших культур та збереженням особистісної, національної самобутності, її захистом від девальвації та від чужих ідеологічних впливів. Виникла потреба в новому теоретичному підході, який має на меті полікультурне виховання на основі народної, національної культури [1]. Тому на початку 1990-х років українські освітяни почали досліджувати проблему полікультурного виховання як якісно новий концептуальний підхід до формування особистості, готової реалізовувати себе в полікультурному та поліетнічному середовищі держави та світу загалом.

Аналіз державних документів у галузі освіти, прийнятих у перші роки незалежності, показав, що принципи полікультурності не були відображені в таких основоположних актах як "Про освіту" (1991) та Державна національна програма "Освіта" ("Україна ХХІ століття") (1993). У "Концепції національного виховання" (1994)

серед принципів національного виховання названо принципи народності, культуровідповідності, гуманізації, демократизації та етнізації виховного процесу. Принцип етнізації виховного процесу означає "надання широких можливостей представникам усіх етносів для пізнання своєї історії, традицій, звичаїв, мови, культури, формування власної національної гідності. І через пізнання власної історико-культурної спадщини допомагає представникам цих етносів пізнати глибинність взаємозв'язків з українською нацією, її державою, переконатися, що саме українська незалежна суверенна держава охороняє національні права всіх громадян України" [2: 8].

Завдання полікультурного виховання молодого покоління українців відображене у таких законодавчих актах у галузі освіти й виховання, як закон "Про загальну середню освіту" (1999), закон "Про позашкільну освіту" (2000), "Концепція 12-річної загальної середньої освіти" (2000), "Концепція громадянського виховання" (2000). У статті 3 закону "Про загальну середню освіту" йдеться про те, що одним із завдань загальної середньої освіти є "виховання шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та рідної мови, національних цінностей українського народу та інших народів і націй..." [3: 6-8]. Цим законом гарантується право на здобуття повної загальної середньої освіти усім громадянам України незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак, а також іноземцям та особам без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

Загалом можна констатувати, що чинними державними документами у галузі освіти й виховання визнається полікультурність і поліетнічність українського суспільства та вказується на необхідність врахування цього явища в навчально-виховному процесі загальноосвітнього навчального закладу. Тож українські освітяни мають достатню законодавчу підтримку для реалізації полікультурного виховання. Однак, на нашу думку, наріжним чинником, який міг би суттєво вплинути на цей процес, стала б розробка та прийняття базової концепції полікультурного виховання учнівської молоді. Науковцями Українського центру культурних досліджень розроблено й оприлюднено на сайті центру в мережі Інтернет рекомендації до концепції полікультурної освіти в Україні [4], тож можна вважати, що перший крок у цьому напрямку зроблено.

Наразі для врахування освітніх потреб та розвитку етнокультури етнічних груп в Україні формується мережа загальноосвітніх шкіл із навчанням мовами національних меншин. Працюють 2940 шкіл із російською мовою навчання, 104 – з румунською, 64 – з угорською, 5 – з єврейською, 3 – з польською, 2 – з кримськотатарською. Загалом викладання мовами національних меншин здійснюється в 15 % шкіл України. Крім того, 2339, або 11 %, шкіл є двомовними: однією з мов викладання в них є українська, іншою – мова національної меншини. У загальноосвітніх школах працюють також факультативи та гуртки, в яких вивчають рідну мову близько 170 тис. дітей, зросла кількість недільних шкіл, де навчається близько 7 тис. дітей [5].

Водночас, створюються умови для належного опанування державною мовою в навчальних закладах із навчанням мовами національних меншин. Для висвітлення досвіду роботи вчителів значених загальноосвітніх навчальних закладів створено постійну рубрику в журналі "Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях і колегіумах".

Ключову роль у вирішенні проблеми виховання молодого покоління в дусі толерантності до культурних відмінностей виконують вчителі. Педагог В. Бойченко присвятила своє дисертаційне дослідження аналізу стану полікультурного виховання в початкових класах шкіл Черкаського регіону. Результати проведеної діагностики засвідчили, що вчителі не надають достатньої уваги вирішенню проблем полікультурності, що негативно позначається на полікультурній вихованості молодших школярів. У процесі дослідження було з'ясовано, що сучасна сім'я значно впливає на формування та розвиток у дитини стереотипів ставлень і особливостей міжособистісних взаємин із представниками інших культур. Однак переважна більшість батьків не надає належної уваги цим питанням, а в деяких випадках навіть негативно впливає на полікультурне становлення дитини [6: 17].

Враховуючи потребу в підготовці педагогічних кадрів до реалізації полікультурного виховання учнів, Міністерством освіти і науки в попередні роки проведено Всеукраїнські семінари для фахівців обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти (в Ужгороді, Києві, Луцьку, Сімферополі). Учасників семінарів ознайомлено зі змістом проекту Євросоюзу "Релігійне розмаїття та міжкультурна освіта" та підходами до забезпечення полікультурної освіти в умовах України. Пройшли міжнародні семінари в Чернігові та Форосі (Автономна Республіка Крим). Українські педагоги взяли участь у міжнародних семінарах "Культурна та релігійна різноманітність через освіту", які проходили в Грузії та Франції [7].

Погоджуємося з думкою дослідниці Н. Якси про те, що в сучасних умовах надзвичайної актуальності проблеми міжнаціональної взаємодії формування полікультурно компетентних учителів – одна з ланок удосконалення професійно-педагогічної підготовки студентів університетів і педагогічних ВНЗ. Аналізуючи проблему формування полікультурної компетентності майбутнього вчителя, дослідниця виявила, що властиве нашому суспільству культурне різноманіття наразі не знайшло свого відображення в системі підготовки майбутнього спеціаліста у ВНЗ [8: 267-268].

Важливою умовою реалізації полікультурного виховання учнів у школах є наявність полікультурного компоненту у програмах і навчальних матеріалах, поданих у підручниках. Науковцем А. Солодкою проведено аналіз чинних програм та підручників із гуманітарних предметів, який показав, що полікультурний компонент у більшості з них практично не акцентовано. У зв'язку з цим, а також через низку причин мотиваційного, інформаційного та організаційного характеру рівень полікультурної вихованості учнів у школах м. Миколаєва низький [9: 17].

Аналіз шкільних програм і підручників щодо наявності полікультурної складової виявив, що програми з української та зарубіжної літератури не охоплюють вивчення життєвого та творчого шляху авторів –

представників національних меншин України [10: 186-187]. Недостатньою, на думку О. Мілютіної, є полікультурна складова шкільного предмету "Суспільствознавство" та предметів освітньої галузі "Естетична культура". А освітні галузі "Математика", "Природознавство", "Технологія", "Здоров'я і фізична культура" зовсім не пов'язані з полікультурною освітою учнів [10: 188-189].

Певна робота, спрямована на усунення окреслених проблем, почала проводитись у 2009 році, коли в Українському інституті національної пам'яті пройшли засідання IV та V Робочих нарад із моніторингу шкільних підручників із історії України. За результатами засідань започатковано оновлення змісту історичної освіти, перегляд стандартів і програм, створення нового покоління підручників на засадах полікультурності [11].

Міністерством освіти і науки підготовлено методичні рекомендації з географії та етики. У їх зміст введено питання впровадження у навчальний процес проблем міжкультурної освіти та релігійного розмаїття, в яких підкреслюється право на визнання унікальності, своєрідності кожної людини, її духовного внутрішнього світу, повагу до прав дитини на свободу, щастя і всебічний розвиток, реалізацію її здібностей [7].

Враховуючи особливості кримського регіону, видано посібник "У кримській оселі", розроблено навчальний курс "Культура добросусідства" й методичні рекомендації до нього. Програма курсу розрахована на чотири навчальні роки в початковій школі. Він сприятиме формуванню у школярів міжетнічної та міжконфесійної толерантності, гармонізації міжнаціональних відносин, формуванню етики міжнаціонального спілкування на основі взаємоповаги та взаємозбагачення через національну самобутність культури побуту, традицій кожного народу [12: 139-140].

Для популяризації в українському соціумі ідеології полікультурності, виховання у молодого покоління любові до Вітчизни, толерантності, шанобливого ставлення до культурних надбань українців і представників інших національностей щорічно в Українському дитячому центрі "Молода гвардія" (м. Одеса) проводяться Міжнародні конкурси-фестивалі дитячої та юнацької творчості "Усі ми діти твої, Україно!". Метою конкурсу-фестивалю є державна підтримка обдарованих дітей та юнацтва, розвиток інтелектуальних та творчих здібностей українців та представників національних меншин України, учнівської молоді українського походження з зарубіжжя.

Щороку Міністерством науки, освіти, молоді та спорту проводяться Всеукраїнські історико-літературні конкурси "Моя Батьківщина – очима дітей різних етносів України". Мета конкурсу – виявлення в Україні юних обдарувань і талантів, популяризація культурних надбань етносів, які проживають в Україні, виховання у підростаючого покоління національної самосвідомості, шанобливого ставлення до культур і традицій народів країни та світу й формування у молоді України відчуття гідності громадянина цивілізованої європейської держави [7].

Таким чином, Міністерством освіти, науки, молоді та спорту на державному рівні приділяється увага полікультурному вихованню молодих українців. Про наявний позитивний досвід, так само як і про труднощі, пов'язані з вирішенням завдання полікультурного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах України, розповідають учителі на сторінках всеукраїнських педагогічних видань "Рідна школа", "Шлях освіти", "Педагогіка і психологія" та ін.

Вчитель ліцею при Донецькому національному університеті О. Нафанець ділиться досвідом використання таких інтерактивних методів полікультурного виховання як "мікрофон", "мозковий штурм", "обери позицію", "навчаючи – вчуся" на уроках російської мови та світової літератури. Прикладом полікультурного виховання старшокласників у позакласній роботі в ліцеї є проведення Міжнародного фестивалю культури та творчості старшокласників "Синій птах". Метою фестивалю є залучення дітей до творчого процесу осягнення й розуміння моральних основ національної культури й духовного багатства народів, які живуть у Донбасі. Фестиваль проходить протягом чотирьох днів. У його програмі – виставки експонатів національної культури країн, мови яких вивчаються в ліцеї (Франції, Німеччини, Англії, Греції), а також національних спільнот м. Донецька; демонстрація творчих досягнень учнів і викладачів у мистецтві слова, в декоративно-прикладному та співочому мистецтві, виставки малюнків і фотографій ліцеїстів; театральні постановки й концерти [13].

Полікультурне виховання учнів на основі національного виховання на кращих традиціях народної педагогіки реалізується шляхом вивчення гуцульщинознавства в закладах освіти Вишницького та Путильського районів Чернівецької області. З метою збереження регіональної самобутності Гуцульщини, її культури та мистецтва в сучасних умовах гуцульщинознавство вивчається як складова частина предмета "Українознавство". Для його викладання використовуються елементи Регіональної програми з гуцульщинознавства за редакцією педагога-краєзнавця, заслуженого працівника освіти І. Пилипейка. При районних методкабінетах створено методоб'єднання вчителів українознавства, що сприяє упровадженню різних форм і методів роботи із школярами, в т. ч. інтегрованих уроків, уроків-конференцій, уроків-зустрічей, фольклорних свят. При методоб'єднаннях створено творчі колективи з підготовки та видання навчально-методичних посібників "Гуцульщинознавство на уроках української мови та літератури", "Гуцульщинознавство в позашкільній" [14: 32-33].

Висновки. Аналіз наукових досліджень та досвіду вітчизняних освітян у царині полікультурного виховання показав, що на рівні Міністерства освіти, науки, молоді та спорту здійснено певні кроки в напрямку вирішення окресленої проблеми. Є також деякий позитивний досвід полікультурного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів у найбільш поліетнічних і поліконфесійних регіонах. Він пов'язаний зі специфікою національного складу й необхідністю вирішення проблеми міжетнічних стосунків. Проте загалом полікультурному вихованню школярів у загальноосвітніх навчальних закладах приділяється недостатньо уваги. На нашу думку, необхідно прийняти базову концепцію полікультурного виховання, яка стала б міцним законодавчим підґрунтям для внесення відповідних змін до навчальних програм, змісту основної маси

шкільних підручників, програм підготовки майбутніх учителів у закладах педагогічної освіти та вчителів у обласних інститутах післядипломної педагогічної освіти.

Предметом наших подальших досліджень вважаємо аналіз американського досвіду полікультурного виховання та розробку рекомендацій щодо його використання в загальноосвітніх навчальних закладах України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Голик Л. А. Полікультурное образование в современной Украине [Електронний ресурс] / Л. А. Голик. – Режим доступу : <http://www.ibe.unesco.org/curriculum/USSRpdf/Ukraine%20RUSS.pdf>.
2. Концепція національного виховання // Освіта. – 26 жовтня 1994. – С. 5–12.
3. Закон України "Про загальну середню освіту" // Законодавство України про загальну середню освіту. – К. : Юрінкомінтер, 1999. – С. 31–35.
4. Рекомендації до Концепції полікультурної освіти в Україні [Електронний ресурс] // Українські культурні дослідження. – Експериментальна веб-сторінка науковців українського центру культурних досліджень. – Режим доступу : http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_3_d_1.php.
5. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України [Електронний ресурс] / Л. Д. Чекаленко. – Режим доступу : http://pidruchniki.com.ua/16801028/politologiya/natsionalna_etnopolitika_chinnik_zovnishnopolitichnoyi_stabilnosti_ukrayini.
6. Бойченко В. В. Полікультурне виховання молодших школярів у навчально-виховному процесі школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 "Теорія і методика виховання" / В. В. Бойченко. – Херсон, 2006. – 22 с.
7. Здійснення мовної політики в освіті, навчання мовами національних меншин України та вивчення цих мов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mon.gov.ua/newstmp/2011/19_01/1/.
8. Якса Н. В. Формирование поликультурной компетенции будущего преподавателя / Н. В. Якса // Развитие освіти в полиэтничных регионах : материалы междунар. науч.-практ. конф., (м. Ялта, 20-23 квітня 2005 р.) : [зб. статей]. – Ялта : РВВ КГУ. – С. 267–272.
9. Солodka А. К. Полікультурне виховання старшокласників у процесі вивчення гуманітарних предметів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 "Теорія і методика виховання" / А. К. Солodka. – Київ, 2005. – 15 с.
10. Мілютіна О. К. Полікультурна освіта учнів середньої загальноосвітньої школи у Великій Британії : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Мілютіна Ольга Костянтинівна. – Глухів, 2008. – 260 с.
11. Концепція та програми викладання історії України в школі (проекти) : матеріали IV та V Робочих нарад з моніторингу шкільних підручників історії України / [за ред. Н. Яковченко, Л. Ведмідь]. – К. : ВД "Стилос", 2009. – 126 с.
12. Кравцова Л. Ф. Моніторинг полікультурного образования в школах АРК / Л. Ф. Кравцова // Развитие освіти в полиэтничных регионах : материалы междунар. науч.-практ. конф., (м. Ялта, 20-23 квітня 2005 р.). – Ялта : РВВ КГУ, 2005. – С. 136–145.
13. Нафанець О. Роль полікультурної освіти старшокласників у становленні толерантної особистості / О. Нафанець // Рідна школа. – 2010. – № 4–5. – С. 49–52.
14. Мінченко Т. Українознавство в навчально-виховному процесі ЗНЗ Чернівецької області / Т. Мінченко // Шлях освіти. – 2008. – № 3. – С. 32–34.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Golik L. A. Polikul'turnoe obrazovanie v sovremennoi Ukraine [Multicultural Education in the Modern Ukraine] [Elektronnyi resurs] / A. V. Golik. – Rezhym dostupu : <http://www.ibe.unesco.org/curriculum/USSRpdf/Ukraine%20RUSS.pdf>.
2. Kontsepsiia natsional'nogo vykhovannia [The Conception of the National Education] // Osvita [Education]. – 26 zhovtnia 1994. – S. 5–12.
3. Zakon Ukrainy "Pro zagal'nu seredniu osvitu" [The law of Ukraine "About the General Secondary Education"] // Zakonodavstvo Ukrainy pro zagal'nu seredniu osvitu [The Ukrainian Legislation on the General Secondary Education]. – K. : Yurinkominter, 1999. – S. 31–35.
4. Rekomendatsii do Kontsepsii polikul'turnoi osvity v Ukraini [Recommendations to the Conception of the Multicultural Education in Ukraine] [Elektronnyi resurs] // Ukrayins'ki kul'turni doslidzhennia [Ukrainian Cultural Investigations]. – Experimental'na web-storinka naukovtsiv ukrains'kogo tsentru kul'turnykh doslidzen'. – Rezhym dostupu : http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_3_d_1.php.
5. Chekalenko L. D. Zovnishnia polityka Ukrainy [Foreign Policy in Ukraine] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://pidruchniki.com.ua/16801028/politologiya/natsionalna_etnopolitika_chinnik_zovnishnopolitichnoyi_stabilnosti_ukrayini.
6. Boichenko V. V. Polikul'turne vykhovannia molodshykh shkolariv u navchal'no-vykhovnomu protsesi shkoly [The Multicultural Education of Junior Pupils in the School Educational Process] : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets' 13.00.07 "Teoriia i metodyka vykhovannia" / V. V. Boichenko. – Kherson, 2006. – 22 s.
7. Zdiisnennia movnoi polityky v osviti, navchannia movamy natsional'nykh menshyn Ukrainy ta vyvchennia tsykh mov [Realization of the Language Politics in Education, Teaching with the Languages of National Minorities of Ukraine and Studying these Languages] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://mon.gov.ua/newstmp/2011/19_01/1/.
8. Yaksa N. V. Formirovanie polikul'turnoi kompetensii budushchego prepodavatel'ia [Forming the Prospective Teacher's Multicultural Competence] / N. V. Yaksa // Rozvytok osvity v poliethnichnykh regionakh [The Education Development in the Polyethnic Regions : materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf., (m. Yalta, 20-23 kvitnia 2005 r.)] : [zb. statei]. – Yalta : RVV KGU. – S. 267–272.
9. Solodka A. K. Polikul'turne vykhovannia starshoklasnykiv u protsesi vyvchennia humanitarnykh predmetiv [Senior Pupils' Multicultural Education in the Process of Studying Humanities] : avtoref. dis. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.07 "Teoriia i metodyka vykhovannia" / A. K. Solodka. – Kyiv, 2005. – 15 s.
10. Miliutina O. K. Polikul'turna osvita uchniv serednoi zagal'noosvitnoi shkoly u Velikii Brytanii [Pupils' Multicultural Education of the Secondary Comprehensive School in Great Britain] : dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 / Miliutina Ol'ga Konstiantynivna. – Glukhiv, 2008. – 260 s.

11. Kontsepsiia ta programy vykladannia istorii Ukrainy v shkoli (proekty) [Conception and Programme of Teaching History of Ukraine in School (Projects)] : materialy IV ta V Robochykh narod z monitoryngu shkil'nykh pidruchnykiv istorii Ukrainy / [za red. N. Yakovchenko, L. Vedmid']. – K. : VD "Stilos", 2009. – 126 s.
12. Kravtsova L. F. Monitoring polikul'turnogo obrazovaniia v shkolakh ARK [The Monitoring of the Multicultural Education in Schools of the ARK] / L. F. Kravtsova // Rozvytok osvity v polietnichnykh regionakh [The Development of Education in the Polyethnic Regions] : materialy mizhnar. nauk.- prakt. konf., (m. Yalta, 20-23 kvitnia 2005 r.). : [zb. statei]. – Yalta : RVV KGU. – S. 136–145.
13. Nafanets' O. Rol' polikul'turnoi osvity starshoklasnykiv u stanovlenni tolerantnoi osobystosti [The Role Senior Pupils' Multicultural Education in the Tolerant Personality's Formation] / O. Nafanets' // Ridna shkola [Native School]. – 2010. – № 4-5. – S. 49–52.
14. Minchenko T. Ukrainoznavstvo v navchal'no-vykhovnomu protsesi ZNZ Chernivets'koi oblasti [Study of Ukraine in the Educational Process of the General Educational Establishments in the Chernivtsy Region] / T. Minchenko // Shliakh osvity [The Educational Way]. – 2008. – № 3. – S. 32–34.

Матеріал надійшов до редакції 19.03. 2012 р.

Лукьянчук С. Ф. Поликультурное воспитание в украинской школе: современное состояние.

В статье осуществлен анализ состояния поликультурного воспитания в общеобразовательных учебных заведениях Украины. Освещена проблема интеграции поликультурного компонента в учебные программы и учебники. Привлекается внимание к проблеме несоответствия уровня подготовки будущих учителей высшими учебными заведениями педагогического образования тем требованиям, которые ставит задача поликультурного воспитания школьников. Высказано мнение о том, что принятие базовой концепции поликультурного воспитания станет законодательной основой для эффективной реализации поликультурного воспитания учащихся в украинской школе.

Lukianchuk S. F. The Multicultural Education in the Ukrainian School: the Present State.

The article deals with the analysis of the multicultural education in the comprehensive educational establishments of Ukraine. The problem of the multicultural component integration to the curriculum and textbooks is highlighted. The attention is drawn to the problem of discrepancy between the level of prospective teachers' training in the higher educational establishments and demands, which appear in the connection with the task of the pupils' multicultural education. It is suggested that the enactment of the base conception of the multicultural education will become the legislative basis for the effective multicultural education implementation.